

Falusi lakosok és a könyvtár

(Egy felmérés tanulságaiból)

GEREBEN FERENC

Azt a művelődésszociológiai felmérést, melynek könyvtári vonatkozású eredményeit alább ismertetjük, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének Piackutató Csoportja keretében végeztük 1971 őszén.

23 kis- és nagyközségben folytattunk 1000 családra, és e családok 3177 tiz éven felüli tagjára kiterjedő kérdőíves adatfelvételt a személyes kérdezés módszerével (1).

A felmérés a mai falu könyv- és olvasáskulturájának átfogó feltérképezésére törekedett. Ha a nyert adatok nem is általánosíthatóak teljes mértékben az ország egész falusi népességére, a felvétel viszonylag széles köre, s az arányosságra törekvő, a véletlenszerűségeen alapuló mintaválasztási módszer lehetővé tette, hogy vizsgálatunk jellemző, a főbb tendenciákról hiven tudósító képet rajzoljon a falusi lakosok olvasási és könyvbeszerzési szokásairól, a falusi házikönyvtárak funkcionálásáról és jellemzőiről, s a mindezeket meghatározó tényezők szerepéről. Felmérésünkben viszonylag részletesen foglalkoztunk a könyvtári tagság, könyvtárhasználat kérdéskörével is (2).

Vizsgálatunk sajátos vonása, hogy egy-egy kérdőívünk egy teljes család könyvkulturájának jellemző adatait rögzítette úgy, hogy több vonatkozásban (pl.: olvasási gyakoriság, olvasói izlés, egy-egy könyvbeszerzési forrás igénybevétele stb.) külön-külön is regisztrálta az egyes családtagok "viselkedését", illetve teljesítményszintjét. Így például - könyvtári vonatkozásban - egyfelől képet kaphattunk arról, hogy az egyes emberek különböző csoportjai (végzettség, életkor, foglalkozás szerint) milyen arányban tagjai valamilyen könyvtárnak, másfelől viszont lehetőség nyílt annak vizsgálatára, hogy egy könyvtárba járó családtag a könyvtár iránt érdeklődő vagy közömbös családban él-e, a hazavitt könyvtári könyv mennyiben jelent olvasási lehetőséget a család könyvtárba nem járó tagjai számára stb.

- . -

Első helyen annak a kérdésnek vizsgálatával kell foglalkoznunk, hogy mit jelent a könyvtári tagság falun, a könyvkultura egyéb jellemzőinek vonatkozásában: jelent-e valamiféle "kiválasztódást", együttjár-e tendenciaszerűen bizonyos kulturális viselkedésmóddal, teljesítményszintekkel. A könyvtárhasználat nem lehet öncél. Értékének, értelmének (s egyben a használat minőségének) próbáját eredményesen csak akkor állhatja ki, ha valami tendenciaszerűen észlelhető kulturális-emberi többletet tud létrehozni.

E téren természetesen már rendelkezünk bizonyos - nem utolsósorban felmérési - tapasztalatokkal. Tudjuk például, hogy a könyvtári tagok - országos átlagban - többet olvasnak, mint a nem tagok (3). Jelenleg az vár tisztázásra, hogy milyen összefüggések érvényesülnek szélesebb körben a mai faluban, ahol az átlagos könyvtártag jobbára csak a viszonylag szerény lehetőségekkel rendelkező községi könyvtárakba jut el. (Mintánk könyvtári tagjainak kilenczede kizárólag a községi közművelődési könyvtárt látogatta!)

KÖNYVTÁRI TAGSÁG - OLVASÁSKULTURA

A vizsgálatba bevont 3177 tíz éven felüli falusi lakosnak 30%-a (940 fő) volt tagja valamilyen könyvtárnak. Ezzel a 30%-os átlaggal szemben a

rendszeres könyvolvasóknak 59%-a,
az időnkénti olvasóknak 34%-a,
a nagyon ritkán olvasóknak (4) 12%-a

volt könyvtártag. Ez másfelől azt jelenti, hogy a könyvtári tagoknak 61%-a, a könyvtárt nem használóknak pedig csak 18%-a volt rendszeres (havonta átlagosan egy könyvet) olvasó. Könyvtártagság és intenzív olvasás tehát falun is szorosan együttjáró jelenségek. (Azért kell itt együttjárásról beszélnünk, mert nemcsak arról van szó, hogy a könyvtár gyakoribb olvasásra ösztönöz: a beiratkozás egyben fejlettebb olvasói érdeklődést is feltételez. Ezért fontos, hogy minél fiatalabb korban kialakítsuk azt az érdeklődési szintet, mely nagy eséllyel képes kiváltani a könyvtárhasználat igényét.)

A mennyiségi tényezőkön kívül az olvasói érdeklődés fontos jellemzője: minősége; vagyis hogy milyen jellegű, értékű művekre irányul elsősorban. Az olvasói ízlés behatárolására a kérdezettek által megnevezett kedvelt olvasmányfajták, írók és emlékezetes könyvélmények együttes értékelése alapján tettünk kísérletet (5).

Az alábbiakban bemutatjuk, hogy az egyes ízlésszintek képviselői között (ahol a 30%-os átlagtól való eltérés különösen jelentős volt), hogyan alakult a könyvtári tagok aránya:

"ifjúsági" szint	61%
"modern" szint	50%
"modern + klasszikus" szint	45%
"bestseller" szint (6)	45%
"ismeretközlő" szint (7)	28%
"romantikus" szint	24%

Nem kelthet túl nagy meglepetést, hogy az ifjúsági irodalom kedvelői között a legnagyobb a könyvtártagok aránya - ez kapcsolatos azzal az ismert ténnyel, hogy a könyvtárak legfőbb bázisát a fiatalok jelentik. Öröndetes az is, hogy az esztétikailag legértékesebb két ízléskategória (a mai értékes művek kedvelésén alapuló "modern"; s a mai és a klasszikus realista irodalmat együtt preferáló "modern + klasszikus") könyvtári tagjainak aránya szintén jelentősen meghaladja az átlagot.

A könyvtárhasználat átlagosnál alacsonyabb mértéke viszont két olyan izlésszintnél tapasztalható ("ismeretközlő" és "romantikus"), melyek felmérésük során következetesen az olvasáskultúra alsóbb lépcsőfokain helyezkedtek el. Ez a jelenség az "ismeretközlő" szint esetén azzal magyarázható, hogy a "non-fiction" irodalom itt nem kiegészítő, hanem - többnyire egy praktikus, mindössze néhány alapfokú szakkönyvre kiterjedő olvasói érdeklődés képében - egyszerűen mellőzi a szépirodalmi olvasmány és élményanyagot. A romantikus műveken túl nem terjedő olvasói izlés esetében pedig az utóbbi évek városokban lefolytatott vizsgálatai is egyértelműen a befogadói teljesítőképesség alacsony fokát észlelték.

Mindez lényegében a könyvtári tagság kulturális értékesességét (gyakoribb olvasással, magasabb izlésszinttel való együttjárását) bizonyítja.

Fel kell azonban figyelni arra is, hogy a "bestseller" izlésnívó is átlagon felüli könyvtárhasználatot vonz (45%). Sőt ez bizonyos mértékig a fentebb nem szereplő "lektűr" kategóriára (a kalandregények, krimik stb. kedvelői sorolódtak ide) is elmondható: itt (30%-os átlaggal szemben) 37%-os volt a könyvtári tagok aránya. Ez a jelenség arra figyelmeztet, hogy a könyvtári tagság ténye - a falusi könyvtárhasználók körében - bizonyos esetekben alacsonyabb értékszintű könyvéhséggel is jellemző együttjárást mutat (8). (Városon - legalábbis a fővárosban - más a helyzet: ott az izlésszinttel következetesen együtt csökken az olvasás gyakorisága is (9).) Az alacsonyabb értékszint azonban csak a "lektűr" és főleg a "bestseller" izléskategóriák esetében kapcsolódott átlagot meghaladó könyvtárhasználói aránnyal. Lényegében tehát arról van szó, hogy falun a könyvtárhasználat tényével elsősorban az olvasás gyakorisága, s nem annyira értékszintje mutat megfelelést. Számottevő falusi rétegek léteznek, amelyekben már meglehetősen erős igény támadt a könyv, az olvasás, s ezáltal a könyvtárak iránt, de ez a készség még nem társult kellő mértékben az esztétikai érték iránti igénnyel.

Ez a réteg nagyon fontos számunkra, mert a falusi lakosság olvasóvá fejlődésének egyik tipikus lehetősége ölt testet benne: mégpedig egy olyan lehetőségre, melynek valóráváltásában a könyvtárak is aktív szerepet vállalhatnak. Községi könyvtárainkban ki kell elégíteni, ugyanakkor - a körülményekhez szabott szakszerű nevelő ráhatásokkal - fokozatosan egyre feljebb kell emelni a könyv iránt érdeklődő, de alacsony izlésszintű réteg igényeit. Itt már nem egyszerűen a könyv, hanem a jó, és egyre jobb könyv kézbeadása a feladat. E réteget, bár pontos létszámát nem ismerjük, tapasztalataink alapján kifejezetten népesnek kell tartanunk: mintasokaságunkban a 10 éven felüli könyvtártagok (940 fő) mintegy 60%-ának izlésnívója nem érte el a klasszikus realista és értékes mai irodalom (illetve a nívós ifjúsági irodalom) befogadásának szintjét.

Az olvasáskultúra és a könyvtárhasználat kapcsolatát felmérésünk a családok szintjén is vizsgálta. Nevezetesen a család átlagos olvasásgyakorisági mutatója, valamint az egyes családok könyvtár iránti érdeklődésének mértéke között igyekeztünk összefüggéseket megállapítani (10).

Családi szintű olvasás és könyvtártagság kapcsolatát a következő táblázat szemlélteti:

A család átlagos olvasásgyakorisági mutatója	Százalékos megoszlás				össze- sen	
	A család 7 éven felüli tagjai közül					
	senki- sem	min- denki	csak egyesek			össze- sen
			csak 18 éven aluliak	18 éven felüliek (is)		
tagja(i) valamilyen könyvtárnak						
0,0 pont	97,9	0,0	2,1	0,0	100,0	
0,1 - 1,0 pont	64,2	1,7	21,6	12,5	100,0	
1,1 - 2,0 pont	38,8	1,0	32,1	28,1	100,0	
2,1 - 3,0 pont	30,6	8,5	19,8	41,1	100,0	
3,1 - 4,0 pont	22,6	12,8	23,2	41,4	100,0	
4,1 - 5,0 pont	15,0	24,6	10,8	49,6	100,0	
Összesen:	38,7	8,8	19,8	32,7	100,0	

A család átlagos olvasásgyakorisági mutatójának növekedésével egyértelműen csökken a könyvtárba egyáltalán nem járó családok aránya. Ugyanakkor a családi olvasásszint emelkedésével együtt nő azoknak a családoknak arányszáma, ahol mindenki könyvtártag, sőt a növekedés észlelhető a 18 éven felüli családtagok mezőnyében is. Végül soron a leggyakrabban (4,1 - 5,0 pont értékkel) olvasó családoknak csak 15%-ában nem találtunk egyetlen könyvtártagot sem, és háromnegyed részüknél általános, vagy legalább a 18 éven felüli generációkra is kiterjedő volt a könyvtárhasználat.

A fenti táblázat figyelemreméltó tanulsága, hogy azok a családok, amelyek csak fiatal generációikkal képviseltetik magukat a könyvtárakban, összteljesítményüket tekintve csak alacsony olvasásintenzitási szintet érnek el. Ez egyfelől azt jelenti, hogy a könyvvel szemben meglehetősen közömbös családokban is felnövekvőben van egy könyv iránt érdeklődő és könyvtárhasználó fiatal réteg, ami perspektivikusan kétségtelenül pozitív jelenség. Másfelől viszont azt jelenti, hogy a család egészének olvasáskulturája szempontjából nem elég, ha csak a fiatalok járnak el a könyvtárba: az általuk hazavitt könyv - általánosságban - nem tudja jelentősebb mértékben emelni a család olvasási szintjét.

Összefoglalva: alig képzelhető el - legalábbis falun - olyan könyv iránt intenzíven érdeklődő család, melyben legalább egy könyvtártag ne akadna, s a család olvasási szintje annál magasabb, mintél több generációra, s ezen túl személyre terjed ki a családon belül a könyvtárhasználat. Községi könyvtáraknak mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy az egész család számára kölcsönző gyerek ma még meglehetősen általános képlete helyére a könyvtár és a (fiatal s felnőtt) olvasók személyes - az egyéni sajátosságokat is érvényesítő - kapcsolata kerüljön.

KÖNYVTÁRTAGSÁG - KÖNYVGYÜJTÉS

Felmérési adatok visszatérően bizonyítják, hogy a könyvtárhasználat és a könyvvásárlás alapján véve egymást támogató, párhuzamos jelenségek (11). Vizsgálatunk hasonló tendenciát regisztrált: a könyvet egy év alatt

0 Ft-ért vásárló családok	38%-ában
az 1 - 200 Ft-ért vásárló családok	62%-ában
a 201 - 500 Ft-ért vásárló családok	73%-ában
és az 500 Ft felett vásárló családok	81%-ában

találtunk legalább egy könyvtári tagot.

A családi könyvvásárlás és könyvtárhasználat mértéke olyan formában is összefüggött, hogy a könyvvásárlási összeg növekedésével (különösen 500 Ft felett) a családon belül egyre szélesebb körűvé vált a könyvtártagság.

Könyvtárhasználat és könyvvásárlás tehát falun is szorosan együttjáró jelenségek, melyek nem annyira helyettesítik, hanem inkább - az olvasási iránti fokozottabb igénytől ösztönözve (12) - szervesen kiegészítik egymást.

A fenti képet egészíti ki az az információk, hogy a könyvtárral szorosabb kapcsolatban lévő családok nemcsak többet, hanem több helyről is vásárolnak. Falusi lakosok esetében - akiknek lakóhelyükön általában csak szerényebb könyvvásárlás áll rendelkezésre - kulturálisan magasabbrendűnek kell tekinteni azt a könyvvásárlói magatartást, mely szükség esetén falun kívülre is utánamegy a kívánt könyvnek, illetve az állandóan elérhető falusi könyvtármánnyon felül - ha alkalma nyílik rá - igénybe veszi a falun kívüli (általában szélesebb választékú) könyvbeszerzési forrásokat is. Ez a magatartás elsősorban a legtöbbet olvasó, és ezzel együtt a könyvtár iránt leginkább érdeklődő családoknál volt észlelhető. A könyvbeszerzés szélesebb spektrumának pozitív kulturális tartalma tehát a könyvvásárlási helyszínek s a könyvbeszerzési módok (vásárlás, könyvtári kölcsönzés) többreterű megválasztásában egyaránt érvényesül.

A család könyvtárhasználatának mértéke végül a házi könyvgyűjtemények nagyságával is összefügg. Így például a könyvtári szolgáltatásokat teljesen mellőző családoknak 23%-ában; a teljes egészében könyvtártag családoknak csak 3%-ában nem találtunk otthon könyvet (az átlag 12% volt (13)), 500 kötetet meghaladó házikönyvtárral az előbbieknél 3, az utóbbiaknak viszont 11,5%-a rendelkezett. Tapasztalataink szerint a könyvtárba nem járó falusi családokra a házikönyvtár hiánya; azokra a családokra, ahol legfeljebb 14 éves könyvtártag volt csak található, az 1-20 kötetes; ahol csak 18 év alatti könyvtártag volt, a 21-100 kötetes; ahol a könyvtártagság, bár nem volt általános, de kiterjedt a 18 évesnél idősebb korosztályokra is, a 101-500 kötetes, s végül a teljes egészében könyvtártag családokra a 201-500 és az 500 kötetnél nagyobb házikönyvtár volt a legszártabban jellemző. (A tendencia hasonló ahhoz, amit a család összesített olvasásgyakorlási és könyvvásárlási mutatójának vizsgálatánál tapasztaltunk.) Minél általánosabb tehát a falusi családban a könyvtártagság, tendenciaszerűen annál nagyobb a házikönyvtárak, illetve minél több könyv van a házikönyvtárban, a család tagjai annál kevésbé érzik nélkülözhetőnek a közkönyvtárak szolgáltatásait. Tipikus esetben egyik fajta könyvgyűjtemény sem tudja a másikat igazán helyettesíteni: az olvasáskultúra fejlettebb

szintje - a gyakori olvasással, nivós olvasmányválasztással és a könyvvásárló magatartással együtt - mindkettő használatát feltételezi.

KIK TAGJAI A KÖNYVTÁRAKNAK?

Miután bebizonyosodott, hogy a könyvtártagság ténye falun is jelentős kulturális többletérték kísérőjelensége (oka és eredménye), fokozottan fontos annak megvizsgálása, hogy az egyes falusi rétegek milyen arányban veszik igénybe a könyvtárak szolgáltatásait.

Említettük már, hogy a vizsgálatba bevont 3177 tiz éven felüli falusi lakos közül 940 fő - 30% - volt tagja valamilyen könyvtárnak. Ez az arányszám - a nem szorosan vett reprezentatív mintavétel következtében - valamivel - de nem sokkal - kedvezőbb lehet a valóságnál (14).

A könyvtártagság vizsgálatánál - felmérésünk egészétől eltérőleg, a 10: éven aluli gyerekek könyvtári tagságára is kitértünk: e korosztályt is számítva az 1000 család összes tagjának (3448 fő) 28%-át találtuk valamilyen könyvtár tagjának.

Az összes könyvtártag (10 éven aluliak is!) a látogatott könyvtárak típusai szerint az alábbiak szerint oszlott meg:

Könyvtártípus	Csak egy könyvtárnak volt tagja				Több könyvtárnak volt tagja	Összes könyvtártag
	Községi közművelődési	Iskolai	Munkahelyi (szak- és szakszervezeti, közművelődési)	Városi, megyei, országos		
Fő	871	28	31	24	18	972
%	89,6	2,9	3,2	2,5	1,8	100%

Mivel a könyvtárhasználók kilenczede kizárólag a községi közművelődési könyvtáraknak volt tagja, az egyéb könyvtártípusok használatának kérdésével - az alacsony említésszámok miatt - csak minimális mértékben tudunk foglalkozni.

A 10 éven felüli interjualanyok egyes foglalkozási rétegeiben az alábbiak szerint alakul a könyvtári tagok, s ezen belül a községi közművelődési könyvtár tagjainak aránya: (Táblázatot lásd a következő oldalon!)

Amint látható, könyvtári tagok legnagyobb arányban (általános iskolai: 67%, középiskolai: 62%, főiskolai: 61%) tanulók, az értelmiségiek (15), majd az alkalmazottak körében található; és az érdeklődés is ezekben a rétegekben terjed túl a legnagyobb mértékben a közművelődési könyvtárak körén. (A tanuló esetében elsősorban az iskolai és városi-megyei; az értelmiségieknél - pedagógusok! - az iskolai; s az alkalmazottak körében a munkahelyi könyvtárakra). A könyvtárhasználat az olvasáskultúra alsóbb lépcsőfokain álló rétegek - parasztok, háztartásbeliek, egyéb fizikai dolgozók - körében a leglányháb.

Foglalkozási kategóriák (100% minden esetben az egy-egy kategóriába tartozó összes családta- gok száma)	Könyvtár- tagok ará- nya (%)	Ebből a községi könyvtár tagjainak aránya (%)
Munkás (nem mezőgazdasági)	17,1	15,6
Mezőgazdasági munkás	19,1	19,1
Paraszt	7,3	7,3
Alkalmazott (adminisztratív dolgozó)	34,9	29,7
Értelmiségi és vezető	54,4	48,6
Tanuló	63,7	56,0
Nyugdíjas	23,2	21,1
Háztartásbeli, egyéb eltartott	16,0	13,5

A család foglalkozási összetétele (16), valamint a család könyvtártagsági mutatója hasonló természetű összefüggést mutat (előrebocsátva megjegyezzük, hogy az összes család 39%-ában nem találtunk könyvtári tagot).

A családok foglalkozási összetétele (Egy-egy kategóriába tartozó csa- ládok száma = 100%)	Azon családok %-os aránya, amelyekben	
	egy könyvtártag sincs	mindenki (7 Iven fe- lül) könyvtártag
Tiszta nem mezőgazdasági munkás	44,9	4,5
Tiszta mezőgazdasági, fizikai	52,5	1,0
Vegyesen nem mezőgazdasági-me- zőgazdasági fizikai	37,0	4,3
Tiszta alkalmazotti	31,1	10,4
Alkalmazott és egyéb	31,3	5,7
Tiszta értelmiségi	18,8	31,9
Értelmiségi és egyéb	24,7	11,3
Tiszta nyugdíjas (eltartott)	56,6	16,1

A táblázat tanulságainak kiegészítéséül megjegyezzük, hogy a csak a fiatalabb (14, illetve 18 éven aluli) generációkra kiterjedő könyvtári tagság kategóriáiban a tiszta fizikai családok jártak az élen; s a családirag nem általános, de az idősebb generációkra is kiterjedő könyvtárhasználat pedig elsősorban az "értelmiségi és egyéb" foglalkozási összetételű, valamint a tiszta alkalmazotti családokat jellemezte.

A családtagok iskolai végzettségének szintje ugyancsak erősen differenciálja a könyvtári tagok arányát (a következő oldalon lévő összeállításban a különböző iskolatípusok tanulói nem szerepelnek).

A végzettségi szint emelkedésével (akárcsak az olvaságyakorosság szintje) egyértelműen növekszik a könyvtári tagok, valamint a községi közművelődési könyvtáron kívüli (elsősorban munkahelyi, városi és megyei) könyvtárak igénybevételének aránya. Igazi minőségi ugrást azonban csak a közép- és főiskolai végzettség tud indukálni. A 8 általánost végzettek alacsony (az általános iskolai tanulók 2/3-os mutatójával szemben csak 21%-os) könyvtárlátogatói aránya figyelmeztet: sokat kell még tennünk annak érdekében, hogy nagyobb arányban tudjuk megtartani a könyvtárban az általános iskolát befejező, de tovább nem tanuló falusi rétegeket.

Végzettségi szint (100% = egy-egy kategóriába tartozó összes családtagok száma)	Könyvtári tagok ará- nya (%)	Ebből a községi könyv- tár tagjainak aránya (%)
5 elemi vagy kevesebb	6,8	6,8
6-7 elemi (v. megfelelő)	9,9	8,7
8 általános (v. megfelelő)	21,0	19,5
8 ált. szakmunkás bizonyítvánnyal	22,0	20,2
Érettségi	43,2	38,4
Egyetem, főiskola	57,0	49,5

Meglepően kis különbséget észleltünk a 8 általános, valamint a szakmunkás végzettség könyvtárlátogatói aránya között; sajnálatos, hogy a falusi szakmunkások szinte semmivel sem érzik szükségesebbnek a könyvtárak használatát, mint a rokon végzettségű szakmanélküliek. Véleményünk szerint a szakirodalom felhasználására, szakmai továbbfejlődésre inspiráló tényezők működése, valamint az esetleges ilyen igények falusi könyvtár vagy akár munkahelyi könyvtár szintjén történő kielégítésének színvonala még egyaránt hagy maga után kívánnivalót.

Az egyes életkorcsoportokban (most a 10 éven aluli korosztályt is beleértve) a könyvtári tagok (s ebből a községi könyvtár tagjainak) aránya a következőképpen alakult:

Életkor-csoportok (100% = egy-egy kategóriába tartozó összes családtag száma)	Könyvtártagok aránya %	Ebből a falusi köz- ségi könyvtár tagja- inak aránya (%)
10 év alatt	12,2	11,8
10-14 éves	65,8	61,1
15-18 éves	57,9	51,3
19-20 éves	48,8	41,0
21-25 éves	34,1	30,7
26-30 éves	23,9	21,9
31-40 éves	23,3	20,2
41-50 éves	17,8	15,5
51-60 éves	11,5	10,9
60 év felett	17,3	16,6

A 10-14 éves korcsoport csaknem 2/3-os könyvtárhasználói aránya jelenti a csúcspontot, a könyvtárak iránti érdeklődés inentől kezdve fokozatosan csökken a mélypontig: az 51-60 évesek bő egytizedes arányszámaig; majd a nyugdíjas korosztályban ismét emelkedik keveset. Jelentős a "lemorzsolódás" mértéke 14, majd 18 éves korban, s különösen meredek zuhanás figyelhető meg a 20. életév után. Ez utóbbi jelenség ezért is figyelemreméltó, míg az idősebb korosztályok passzivitása könnyen magyarázható alacsony végzettségi szintjükkel, a vizsgálatunkban szereplő 21-25 éves korcsoport esetében máshol kell az okokat keresnünk. Ez a korosztály volt ugyanis az összes közül a legkvalifikáltabb: közöttük volt a legnagyobb (36%-os) az érettségizettek aránya (a 19-20 évesek közül csak 30%), s a 8 általánost el nem végzettek aránya

is alacsony volt: nem egészen 4%. (ugyanannyi, mint a 19-20 éves korcsoportban). A könyvtár iránti érdeklődésüknek a 19-20 évesekhez viszonyított számottevő csökkenése - mely egyébként együttjár olvasási kedvük jelentős megcsappanásával is (17) - elsősorban olyan életmódbeli változásoknak eredménye lehet, melyeknek (a többi 14 éven felüli fiatal korosztályra is kiterjedő) alaposabb feltárását a következő kutatásoknak kell elvégezniük (18!).

Megjegyezzük még, hogy a községi könyvtáron kívüli könyvtár típusok (elsősorban a városi, megyei, illetve együttesen többféle könyvtár) használatát 15 és 20 év között találtuk a legintenzívebbnek, az iskolai könyvtárakat főleg a 10-14 évesek, a munkahelyi könyvtárakat a 31-50 év közötti korcsoportok használták.

A két nem könyvtár iránti érdeklődésének mértéke nem mutatott számottevő eltérést: a 10 éven felüli férfiak 28%-a, nők 31%-a volt tagja valamelyik könyvtárnak. A nők valamivel magasabb arányszáma azért érdemel említést, mert annak ellenére érték el, hogy iskoláhtottsági szintjük elmarad a férfiakétól.

MIÓTA KÖNYVTÁRTAG?

A könyvtári tagság időtartama, az összes 10 éven felüli könyvtártag százalékában, az alábbiak szerint alakult:

egy évnél kevesebb	5,4%
1-2 éve	6,9%
2-5 éve	29,0%
5-10 éve	35,3%
több mint 10 éve	18,4%
nem tudja	3,0%
Összesen	100,0%

(= 940 10 éven felüli könyvtári tag).

A "friss" tagok aránya viszonylag alacsony; a könyvtárhasználók zöme (csaknem kétharmada) 2-10 év óta könyvtári tag.

Kissé meglepő tapasztalatunk szerint a különböző rétegek könyvtárhasználó csoportjainak könyvtártagsági időtartama között alig volt eltérés. Így például az iskolai végzettség szintjének emelkedésével nem nőtt (csak némileg az egyetemi végzettségnél) a könyvtárban eltöltött időtartama, és a különböző foglalkozási rétegek, nemek, sőt a különböző gyakorisággal olvasó s különböző izlésű csoportok között sem észleltünk e téren számottevő különbséget. Legfeljebb az értelmiségi-vezető réteg átlagának a többinél régebbi, s a lektür-bestseller izlésszintek képviselőinek némileg újabb keletű könyvtártagságáról tehetünk említést.

A kiválasztódás, az egyes rétegek-csoportok közötti különbség tehát inkább csak a könyvtártagság tényében, a könyvtártagok arányában jelentkezik - a könyvtárhasználók tagsági időtartamában már nem. Az a tény, hogy a könyvtárak iránt kevésbé érdeklődő rétegek könyvtártagjainak körében az átlagosnál semmivel sem nagyobb az új tagok aránya, azt jelenti, hogy aktivizálódásuk nem folyik kellő ütemben. A falusi könyvtári propagandának tehát e rétegekre a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítania. Ugyanakkor annak a jelenségnek, hogy az olvasáskultúra alsóbb lépcsőfokain elhelyezkedő rétegek könyvtárhasználói között tekintélyes volt a régi tagok aránya (19), pozitív oldala is van: a jelek szerint e rétegekből, aki már egyszer könyvtártaggá válik, viszonylag kevésbé hajlamos a lemorzsolódásra.

Ezt a tapasztalatunkat felmérésünk más adataihoz is viszonyítanunk kell. Azoknak a családoknak, amelyekben jelenleg egy könyvtári tag sem található (388 család) felerésze valamikor - legalábbis egy tagján keresztül - kapcsolatot tartott valamilyen könyvtárral. Mig az alkalmazott és értelmiségi (jelenleg könyvtárba nem járó) családoknak 75, illetve 62%-a, addig a hasonló mezőgazdasági fizikai és a nem mezőgazdasági fizikai foglalkozású családoknak csak 37, illetve 47%-a szakította meg egykori kapcsolatát a könyvtárral. A könyvtárba nem járó fizikai foglalkozású családokban tehát - a szellemi foglalkozásuaktól eltérően - nem az volt az általános, hogy megszűntették a könyvtárak látogatását, hanem az - amint az eddigiekből és az alábbi táblázatból egyaránt kitűnik - , hogy el se kezdték.

A családban	Össze- sen	Tiszta nem- zógazd. fizikai	Tiszta mező- gazd. fizikai	Alkal- mazott (és egyéb)	Értelmi- ségi (és egyéb)
		Foglalkozású keresőkből álló családok %			
nincs könyvtári tag és nem is volt	20	24	29	8	8
volt könyvtártag, de már nincs van most is könyvtártag	19	21	17	23	14
	61	55	54	69	78
Összesen	100%	100%	100%	100%	100%

A falusi fizikai és a szellemi foglalkozású rétegek - az utóbbiak javára - elsősorban a könyvtárhasználó, illetve a könyvtárral soha semmilyen kapcsolatba nem került családok arányában különböznek egymástól. Könyvtárhálózatunknak tehát a falusi fizikai dolgozó rétegeknek a megnyeréséért, a szellemi rétegeknek pedig a megtartásáért kell fáradoznia fő feladatként.

A KÖNYVTÁRBÓL KÖLCSÖNZÖTT KÖNYV HATÓKÖRE A CSALÁDBAN

Felmérésünk során megvizsgáltuk azt is, hogy a könyvtárba nem járó megkérdezettekhez milyen mértékben jut el a család más tagjai által kikölcsönzött könyvtári könyv. Azoknak a falusi családoknak, melyekben volt könyvtártag, de a könyvtárhasználat nem terjedt ki a család minden 7 éven felüli tagjára, kereken kétharmadában találkoztunk azzal a jelenséggel, hogy a nem könyvtári tagok is olvassák a könyvtári könyveket. (20). A könyvtárba nem járó 2237 tíz éven felüli családtag közül pedig 418 fő - 19% - szokott könyvtárból kölcsönzött könyvet (is) olvasni.

Korábban említettem már, hogy a könyvtárban magukat csak fiatalabb generációkkal képviseltető családok olvaságyakorisági összeteljesítménye az átlagosnál alacsonyabb szintűnek mutatkozott. Ezt erősítik meg újabb tapasztalataink is. A nem könyvtári tagok ezekben a családokban valamivel kevésbé voltak hajlamosak a mások (a gyakrabban olvasó fiatalok) által kölcsönzött könyvek olvasására, mint azokban a családokban, ahol - ha a könyvtártagság nem

is volt általános - de kiterjedt a 18 éven felüli korosztályokra is (21). Ide vonatkozó másik tapasztalatunk szerint a könyvtárba nem járó családtagoknak a családba bekerülő könyvtári könyv iránti érdeklődése olvasásgyakorisági szintjükkel párhuzamosan emelkedett (22). Vagyis a könyvtárból hazavitt könyv kevésbé alkalmas az olvasás családon belüli "fehér foltjainak" felszámolására - a jelek szerint elsősorban olyan, bár könyvtárba nem járó falusi rétegek olvasmánybeszerzési gondjait enyhíti, amelyekben a könyv iránti érdeklődés már adva van. Kérdés, hogy konkrétan melyek ezek a rétegek.

Azt semmiképpen sem állíthatjuk, hogy az ilyenfajta olvasmánybeszerzést elsősorban azok a rétegek kultiválják, amelyek a könyvtárhasználat (és általában az olvasáskultúra) terén is élen jártak. A könyvtári tagok legnagyobb arányszámait pl. a tanulók és az értelmiségiek rétegében észleltük - a könyvtári könyvek "tagság nélküli" olvasásának szokása viszont a könyvtár iránt közepesen érdeklődő alkalmazottak körében volt a legelterjedtebb (könyvtárba nem járó csoportjuk 27%-ánál tapasztaltuk) - a legkisebb mértékben épp a tanulók (12%), valamint a parasztok és a nyugdíjasok (16-16%) körében találkoztunk vele. (Az értelmiségiek is - a háztartásbeliekkel együtt - valamivel elmaradtak e téren az átlagtól.)

A mások által kölcsönzött könyvek olvasóinak aránya a végzettségi szint emelkedését sem követte egyenes arányban (a könyvtártagok hányada igen!): a legmagasabb értéket a 8 általános és az érettségi szintjén mértük (24, illetve 23%), az annál magasabb és alacsonyabb végzettségű könyvtárba nem járók között a mások által kölcsönzött könyvtári könyvek olvasói egyformán kicsi (15-16%-os) arányszámokat értek el.

Hozzátehetjük még, hogy bár a könyvtártagok aránya az életkor növekedésével lényegében egyenes arányban csökkent, a könyvtári könyvek könyvtárhasználat nélküli olvasása a középkorosztályokban volt a legelterjedtebb: a nem könyvtári tag 31-50 évesek 23-24%-ával szemben a 60 éven felüliek és a 18 éven aluliak egyaránt a legkisebb (13-14%-os) arányban olvasták a családtagjaik által kikölcsönzött könyvtári könyveket.

A családba bekerült, nem saját kölcsönzésű könyvtári könyv tehát kevésbé tud hatni a könyvtár (s hozzátehetjük: általában a könyv) iránt közömbös rétegekre, de ugyanakkor - némi meglepődéssel tapasztalhattuk -: ugyanilyen kevésbé hat az egyébként legaktívabb könyvtárlátogató . (és legfejlettebb olvasókultúrája) rétegek nem könyvtárhasználó tagjaira is. Az előbbi jelenség mögött a mindenfajta könyv iránt érzett általános közömbösség húzódhat meg. Az utóbbi viszont kettős okot sejtet: egyfelől arról lehet szó, hogy e könyvvel legszorosabb kapcsolatot tartó rétegek (értelmiségiek, tanulók, felsőfoku végzettségűek, fiatal korosztályok) könyvtárba nem járó csoportjai (illetve ezek egy része) - ha már valamilyen (esetleg objektív) okból nem könyvtártagok - a nem személyesen kölcsönzött könyvtári könyv helyett szívesebben élnek az egyéni olvasmányválasztás más lehetőségével (pl. könyvvásárlás); másfelől a fenti jelenségben része lehet az e rétegekben is fellelhető kulturálisan közömbös kisebbségnek.

A nem saját választású könyvtári könyvek olvasásának legfőbb bázisát ezek után azoknak a rétegeknek (alkalmazottak, 8 általánost és középiskolát végzettek, középkorosztályok) gyakrabban olvasó csoportjaiban kell megjelölnünk, amelyekben a könyvtár iránti érdeklődés közepes mértékű: könyvszeretők elérte azt a fokot, hogy éljenek egy viszonylag könnyű (mondhatnánk kényelmes) olvasmánybeszerzési lehetőséggel, de olvasmányaik megválasztásában még nem elég igényesek.

Ugyanakkor nem szabad lebecsülnünk a család által "tovább olvasott" könyvtári könyv kulturális jelentőségét. Különösen falun nem, s ott is főleg azoknak a családoknak és családtagoknak esetében, ahol sem fizikailag, sem szemléletileg nem teremtődött még "könyvközeli" állapot. Ebből az aspektusból jelentős vívmánynak kell tartanunk, hogy azon családok 62%-ában, ahová csak a gyerekek viszik el a könyvtári könyvet, ezt mások is elolvassák, s hogy a könyvtárt elkerülő falusi lakosok majdnem egyötödét - ha közvetve is - mégis csak utoléri a könyvtár.

Végül az alábbi összesítő táblázat már az egyes rétegek egészéhez mérve (s nemcsak a könyvtárba nem járók százalékában) mutatja ki, hogy a könyvtári szolgáltatások közvetett igénybevétele a könyvtárral közvetlen kapcsolatot alig tartó rétegekben milyen jelentősen bővíti a könyvtári könyv hatókörét; s ugyanakkor szemlélteti, hogy a könyvtáraknak - e közvetett használat segítségével - a legaktívabb könyvtárlátogató rétegek nagyobb hányadára (általában kétharmadára) sikerült kiterjeszteniük befolyásukat.

	A csoport- hoz tartozók száma (fő)	Százalékos megoszlás			Összesen
		Könyvtá- ri tag	Nem könyvtár- tag, de ol- vas könyv- tári könyvet	Nem könyvtár- tag és nem ol- vas kvtá- ri köny- vet	
Teljes mintasokaság (10 éven felüli falusi lakosok)	3177	30	13	57	100%
FOGLALKOZÁS (Ismeretlen foglalkozásuak nélkül)					
Nem mezőgazd. munkás	782	17	17	66	100%
Mezőgazdasági munkás	89	19	16	65	100%
Paraszt	191	7	15	78	100%
Alkalmazott	438	35	17	48	100%
Értelmiségi, vezető	212	54	8	38	100%
Tanuló	536	64	4	32	100%
Nyugdíjas	331	23	12	65	100%
Htb. egyéb eltartott	579	16	15	69	100%
ISKOLAI VÉGZETTSÉG (Tanulók nélkül)					
8 ált. kevesebb	983	9	14	77	100%
8 általános	852	21	19	60	100%
8 általános+szakmunk. bizo- nyítvány	173	22	16	62	100%
Érettségi	456	43	14	43	100%
Főiskola, egyetem	146	57	7	36	100%

	A csoport- hoz tartozók száma (fő)	Százalékos megoszlás			Összesen
		Könyvtá- ri tag	Nem könyvtár- tag, de ol- vas könyvtári könyvet	Nem könyvtár- tag és nem olvas könyvtári könyvet	
ÉLETKOR (Ismeretlen életkoruk nélkül)					
10-14 év	275	66	4	30	100%
15-18 év	314	58	6	36	100%
19-20 év	156	49	8	43	100%
21-25 év	287	34	14	52	100%
26-30 év	247	24	12	64	100%
31-40 év	520	23	18	59	100%
41-50 év	549	18	20	62	100%
51-60 év	359	11	15	74	100%
60 év felett	447	17	11	72	100%

A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK IGÉNYBEVÉTELE

A könyvtárral kapcsolatot tartó családok

- 9%-a nélkülözhetetlenek,
- 67%-a hasznosnak,
- 4%-a pedig feleslegesnek

tartotta a könyvtáros könyvajánló tevékenységét. (Elég magas: 20%-os volt a kérdésre nem válaszoló családok aránya.) Adataink szerint a nyugdíjas, a közepes intenzitással olvasó és a teljes egészében könyvtártag családok ragaszkodtak legjobban a könyvtáros ajánlásaihoz, de elég erős volt az irány az értelmiségi családok egy részében is. Legtartózkodóbbak a fizikai foglalkozású családok voltak.

Arra a kérdésünkre, hogy vitás kérdések eldöntése, rejtvények megoldása stb. érdekében fordultak-e adatokért, információkért a könyvtárhoz, a könyvtárral kapcsolatban álló családok 30%-a válaszolt igennel, elsősorban az értelmiségi (41%) és az alkalmazott (40%); valamint azok a családok, ahol a könyvtártagság minden 7 éven felüli családtagra kiterjedt (42%). Legkevésbé a fizikai foglalkozású rétegek éltek a könyvtári tájékozódás lehetőségével. A könyvtár tájékoztató szolgáltatásának igénybevétele egyenes arányban nőtt az olvasás gyakoriságával: az alig olvasó családok 5%-os mutatójától a leggyakrabban olvasók 46%-os arányszámáig. A pozitív választ adók 28%-a rejtvények megfejtéséhez, egyegyedük pedig tanulmányaihoz keresett adatokat.

A kölcsönzésen kívüli könyvtári szolgáltatásokat (helybenolvasás, rendezvények stb.) a könyvtárhasználó családok 49%-a szokta igénybe venni. Ezen a téren is az értelmiségi (70%) és az alkalmazotti családok (56%) vezettek. Minél általánosabb volt a családon belül a könyvtárhasználat, s minél magasabb az olvasásintenzitás szintje, annál jobban előtérbe került a könyvtár többfunkciójú használata. A könyvtárak hagyományos kölcsönző funkciója leginkább a mezőgazdasági fizikai munkát végző családok könyvtárhasználói gyakorlatában maradt kizárólagos. A 304 igennel válaszoló család közül 188 (62%) képviseltette már magát a könyvtárban rendezett író-olvasó találkozókra, 120 említést (39%) kapott a helybenolvasás, 14-et (5%) a filmvetítések, előadások.

A könyvtár többretű kiaknázása, szolgáltatási körének szélesebb igénybevétele tehát ma még csak néhány falusi rétegben - elsősorban az értelmiségiek között - nyert polgárjogot. A falun élő fizikai - azok között is főként a mezőgazdaságban tevékenykedő - dolgozók számára a könyvtár - ha egyáltalán eljutnak ide - elsősorban és szinte kizárólag könyvkölcsönzési lehetőséget jelent. Ezeket a rétegeket tehát nemcsak elvezetni kell a könyvtárba, hanem ott meg kell tanítani őket az intézmény színvonalas használatára is. Vizsgálatunk jelzései szerint a fiatal falusi korosztályok könyvtárhasználatára is meglehetősen egyoldalú. Az említett könyvtárosi nevelőmunkának az iskoláskorú falusi rétegekre - a jövő olvasóira és színvonalas könyvtárhasználóira - kétszeres figyelmet kell fordítani. (E réteg könyv és könyvtár iránti erős vonzódása nagy mértékben növeli a ráhatások sikerének esélyét.) Természetesen a nevelőmunka önmagában nem elég: intenzitásának és színvonalának emelése csak akkor lehet igazán eredményes, ha ezzel együtt fejlődnek könyvtárhálózatunk objektív adottságai, s a teljes értékű könyvtárhasználatot egyre inkább természetes szükségletté avató társadalmi elvárások is.

JEGYZETEK

1. A kérdéses helyszínéül szolgáló községek kijelölésénél törekedtünk arra, hogy Magyarország legkülönbözőbb tájegységei, a (pár száz lakosu kis falvaktól a tízezer lélekszámú nagyközségekig) különféle nagyságrendű, a városokhoz közelebb és távolabb fekvő települések egyaránt képviselve legyenek közöttük. Az egyes községekben megkérdezett családokat - a község lakosságának megfelelő arányban - véletlenszerűen választottuk ki. A kérdezőbiztosok - tulajdonrészt a területileg illetékes megyei, illetve járási könyvtárak munkatársai - a kiválasztott családokat lakásukon keresték fel, és maguk rögzítették a kérdőíveken a kérdésekre kapott válaszokat, illetve (pl. a házikönyvtárra, a lakáskulturára stb. vonatkozó) személyes megfigyeléseiket.

2. E téma kutatási tervét a Könyvtártudományi és Módszertani Központ Olvasáskutatási Osztályával szoros együttműködésben alakítottuk ki. A KMK nevezett osztálya az egész felmérés technikai megszervezésében is segítségünkre volt.

3. Ld.: Mándi Péter: Könyvolvasás és könyvvásárlás Magyarországon. Könyvkiadók és Könyvterjesztők Tájékoztató Központja. 1965. XIII/2. tábla. E témával kapcsolatban ki kell emelnünk egy - három járási székhelyen vég-

zett - felmérés tapasztalatát, mely szerint a könyvtár (és művelődési ház) használói egyértelműen magasabb kulturális szinttel (nívósabb film, színház és olvasói izléssel stb.) rendelkeznek, mint a "nem használók". (Ld.: Közművelődési intézmények járási székhelyeken I. Nagy Attila: Encs és Török-szentmiklós. Népművelési Propaganda iroda. 1972., különösen: 63-66. pp.)

4. A megfelelő olvasáskategóriába az interjualanyok sorolták be magukat, de önbesorolásukat későbbi válaszaik alapján kontrolláltuk, s szükség esetén korrigáltuk. Az egyes olvasásgyakorisági fokozatok kritériumai (amelyeket előzetesen a kérdezettekkel is közöltünk) a következők voltak: "rendszeres" - átlagosan havi egy könyv; "időnként" - átlagosan legalább negyedévenként egy könyv; "nagyon ritka" - legalább évente egy könyv elolvasása.

5. Egy-egy interjualany általában több kedvelt szerzőt és művet említett: ezeket nem külön-külön, hanem összehatásukban, a domináns, lényegi elemet (ez vált azután az izléskategória névadójává) kutatva igyekeztünk minősíteni és kategorizálni. Az izlésszint megállapítás ilyen módjának, valamint a főbb izléskategóriáknak részletesebb ismertetését - egy más felmérés kapcsán - ld.: A Könyv, 1972/2. sz. 74-75. old.

6. Ide sorolódtak azok, akik elsősorban vagy kizárólag a "nagy" irodalom látszatát kelteni akaró félművészi vagy álművészi olvasmányokat (történelmi-, életrajz-, "érzelmes" regényeket stb.) kedvelték.

7. E kategóriába azok kerültek, akik a szépirodalommal nem tudtak közelebbi kapcsolatba kerülni, s akiknek olvasói érdeklődése lényegében nem terjedt túl bizonyos (többnyire alapfoku) ismeretterjesztő és szakkönyv-anyagon.

8. A "lektűr" szint elsősorban az időnkénti, a "bestseller" nivó a rendszeres olvasással járt együtt - bár az értékes (modern és klasszikus) szintek természetesen ennél erősebben kötődtek a gyakori olvasáshoz.

9. Ld.: A Könyv, 1973. 2. sz. 80. p.

10. A család olvasásgyakorisági mutatóját úgy alakítottuk ki, hogy az egyes 10 éven felüli családtagokat olvasásgyakorisági fokozatuknak megfelelően pontszámmal (nem olvas: 0 pont, nagyon ritkán: 1 pont, időnként: 3 pont, rendszeresen: 5 pont) láttuk el, majd a pontszámok családi szinten kialakított összegét elosztottuk a 10 éven felüli családtagok számával.

11. Ld.: Mándi: I.m. 50-51. p. és XIII/1. tábla.

12. Az olvasás gyakoriságával nemcsak a könyvtártagság, hanem a könyvvásárlás mértéke is együtt növekedett.

13. Az 1964-es országos felmérés a községekben (a község nagyságrendjétől függően) a családtagok 34-44%-ában nem talált könyvet (ld. Mándi: I.m. XIV/1. tábla). A mi 12%-os megfelelő adatunk - ha az ország teljes falusi lakosságára nem is általánosítható - számottevő fejlődést jelez.

14. Az 1964-es országosan reprezentatív felmérés a községekben, nagyságrendjüktől függően, 15, 3-21, 4%-os könyvtártagsági arányt állapított meg. (Ld. Mándi: I.m. XIII/1. sz. tábla.) Ezek az arányszámok azonban csak a 15 éves vagy idősebb lakosságra vonatkoznak, míg a mi vizsgálatunk az aktív

könyvtárhasználó 10-14 évesekre is kiterjedt, s így - az évek során végbement fejlődéssel nem is számolva - jogosan állapított meg nagyobb arányt.

15. A KMK említett értelmiségi felmérése a mi adatunkkal egybehangzó eredményt mutat. Ld.: Kamarás István - Polónyi Péter: Értelmiség, olvasás, könyvtár. NPI. 1970 1971. 36. p.

16. Ezt nem a családfő, hanem a család összes kereső (vagy valamikor kereső) tagjának foglalkozási minősége, családon belüli összetétele alapján állapítottuk meg.

17. A könyvolvasás gyakorisága 14 év felett 60 éves korig ugyanugy fokozatosan csökkent, mint a könyvtári tagok aránya: a 21-25 évesek között több mint kétszer annyi nem olvasót találtunk (16%), mint a 19-20 évesek csoportjában (7%).

18. A kérdés fontosságára figyelmeztet, hogy egy, városi könyvesbolti vásárlók körében végzett felmérés hasonló jelenséget észlelt, de ott az olvasói érdeklődés és teljesítményszint 25 éves, s még inkább 30 éves kor felett csökkent jelentősebben. (Ld.: A Könyv 1973/2. sz. 73. és 79. p.)

19. A 8 általánosanál alacsonyabb végzettségű s fizikai foglalkozású könyvtárba járóknak 60% körüli hányada volt 5 évnél régebbi könyvtári tag.

20. Ezt a jelenséget 349 család esetében észleltük - az összes megkérdezett (1000) család bő egyharmadánál.

21. A csak 14 éven aluli könyvtártagokkal "rendelkező" családoknak 62%-ában, a 18 évesnél idősebb könyvtártagokat is felvonultató családoknak pedig 68%-ában olvasták a könyvtárba nem járó családtagok a könyvtári könyveket.

22. A nagyon ritkán olvasó nem könyvtári tagoknak csak 18%-a, a rendszeresen olvasó nem könyvtári tagoknak viszont 37%-a élt ezzel az olvasmánybeszerzési lehetőséggel.

Tudományos és közművelődési könyvtár egyesítése Lübeckben

MOLNÁR ÁGNES

Lübeck város tudományos könyvtárát és közművelődési könyvtárát szervezetileg egyesíteni akarják. Nürnbergben ugyanez a fúzió már 1973. elején végbement. A Buch und Bibliothek 1973. évi 1. száma közli Klaus BOCK-nak, az új lübecki kommunális könyvtárhálózat leendő igazgatójának cikkét a problémáról (Wissenschaftliche Stadtbibliothek und Öffentliche Bücherei, 3-9. p.) majd a hozzászólásokat (Öffentliche Bücherei und Stadtbibliothek - Fusion, Kooperation oder strikte Trennung? 9-23. p.). - Az alábbiakban részletesen ismertetjük Bock cikkét s áttekintést adunk a hozzászólásokról.